

VERÂ VE ZÜHD

Eûzubillahimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ seyyidînâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn. l'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

a. Ahlaki Vasıf Olarak Takva ve Merhamet

جَعَفَرُ أَشْبَهَ خَلْقِي وَخُلُقِي وَأَمَّا أَنْتَ يَا عَبْدَ اللَّهِ
فَأَشْبَهُ خَلْقِ اللَّهِ بِأَبْيَكِ

Ca'ferun eşbehe halkî ve hulukî, ve emmâ ente yâ 'Abdellâhi feeşbehû halkıllâhi biebîke.

Revaihu an Abdullah İbn Cafer. Bu Cafer, Hazreti Ali Efendimiz 'in kardeşi. Cenâb-ı Peygamber hususunda en çok gerek ahlâkta gerek hilkatte en çok benzeyen buymuş.

Diyor ki: *eşbehe halkî ve hulukî*. Senin bana hem huyun, ahlâkın, hem de kendinin siyreti ve şemâlin, bana benzeyenlerin en iyi şeyisin sen. Yakınısın. Bu Cafer'in oğlunun ismi ve *emmâ enteyyâ Abdallâh*. Bu da Cafer'in oğlu. *Feeşbehû halkıllâhi bi ebîke*. Sen de babana çok benzeyenlerdensin buyurmuş. Cenâb-ı Hakk'ın şeyisi, ikramı.

جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةً جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً
وَتِسْعِينَ جُزْءًا وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا فَمِنْ
ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَا حِمُّ الْخَلْقِ حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ
حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةً أَنْ تُصِيبَهُ

*Ce'alellâhu'r-rahmete miete cüz'in, fe-
emseke 'indehû tis'aten ve tis'îne cüz'en, ve
enzele fi'l-ardi cüz'en vâhiden. Femin
zâlike'l-cüz'i yeterâhamü'l-halku, hattâ
terfe'a'l-ferasü hâfirahâ an veledihâ haşyete
en tusîbehû.*

*Ce'alellâhu'r-rahmete miete cüz'in. Al-
lahu Teâlâ bize teşbih miktarı ile yani bu kadar
değil rahmet ile. Şu anlatmak için. Yüz, yüz,
yüz yapmış rahmetini. Yüz parça yani. Miete.
Feemseke 'indehû tis'aten ve tis'îne. 99*

cüzünü, yüzden 99'unu kendi indinde alıkoymuş, *emseke*.

Ve enzele fi'l-ardi cüz'en vâhiden. Bize de bir cüzünü, yüz rahmetten bir cüzünü yollamışsınız. Âdem aleyhisselam'ın devrinden yahut daha evvelki devirden, kıyametin devrine kadar, o bir cüz rahmet ile bütün beşeriyet, mahlûkat, bütün ne varsa, hep o bir cüz rahmete nâil olacak.

Femin zâlike'l-cüz'i. Şimdi bu bir parçadandır ki, *yeterâhamü'l-halku*. Halkın arasında birbirlerine merhamet. Gerek anaya babaya olsun gerek eşe dostu olsun, konu komşu olsun, hayvanlara olsun. Bir merhamet insanların içinden kopuyor ya bu merhamet cüzden bir parçadır. Taksimden.

Hattâ terfe'a'l-ferasü hâfirahâ an vele-dihâ. Hatta şu hayvanı görüyorsunuz ki, hayvandır deriz. Fakat yavrusunu çiğnemek için, ayağını kaldırır, basmamak için, emsin diyerekten ona kolaylık gösterir. O, *hakkaten emsi lehu*. Hayvana basmasın, çiğnemesin, ezilmesin diyerekten. Onda da o merhamet, o yüz parçadan biri olan birin içerisinde. O bir bize yetip artıyor yani. Şimdi bu bir yetip artınca kıyamette doksan dokuz da buna eklenecek.

Olacak yüz. Artık o rahmetin hududunu anlamının imkânı yok. Onun için şeytan da başını kaldıracak. Acaba buradan bana da bir isabet olur mu diyerekten. Onun için. Fakat bunların hepsi ehli imana verilecek. İmansızlığa bir şey yok. Şimdi bunun altında bir ders gelecek.

Bunu unutmayın. Şimdi dünyanın etrafını cehennem çevirmiş. Bunun etrafını da cennet çevirmiş. Dünyadan cennete gitmek için cehennemden geçmek lazım. Cehennem köprü. Cehennemden gitmeden cennete gitmenin yolu yok. Yolu kesen cehennem. Bu cehennemde Cenâb-ı Hak bu yüz rahmetli olduktan sonra hiç kimse kalmaz affolmadık ama bu cehennemi niçin yaratmış?

İmansızların cezaevi burası. İmansızların cezaevi. Onun için Allah hepimizi muhafaza etsin. Bu Buhâri'yle Müslim'in müttefiken Ebû Hüreyre'den rivayet ettikleri bir hadîstir. Merhameti İlahiye. Fakat bu merhameti İlâhîye'den nâşî insan şımarmaması. Şımarmaması. Bu merhameti İlahiye'ye dayanıp da, Allah gafurdur, Allah rahimdir, bunu bugün yapıyorum ama yarın tövbe ederim diye bu şımarıklık Allah esirgeye insanı büyük felaketlere sevk edebilir. Onun için bu rahmeti İlahi, merhameti

İlahi insanları ibadete sevk etmeli. Daha güzel büyük rahmetlere nail olacağına dair Hak Celle ve Alânın yollarında daha ileri gitmeye çalışmalıdır. Yoksa bazı Bektaşî hikâyeler vardır ki, masum olarak söylerler, bir anne çocuğunu ne kadar kötü doğursa ateşe atamaz. Annedir. Ne anne atabilir ne baba atabilir.

İnsan da atamaz çocuğu ateşe, o evladı olmasa bile atamaz ateşe. Atamayacağı için O Bektaşiler derler ki, Allah bizi cehenneme atar mı hiç? Bir ana ki bir baba ki atamıyor, Allah'ın yüz rahmeti var burada. Bir rahmete sahip olan insan bunu yapamıyor da, yüz rahmeti olan Allah bunu yapar mı hiç? Diye kendilerini karaya çıkarıverirler. Selamete çıkarıverirler. Bu insanların nefsani ve şeytani vesveseler, hileler ve oyunlardır. İnsana lazım olan bu rahmeti İlahiye'den istifade etmek için Allah'ın yasaklarından tamamıyla korunması ve kaçınması lazım. Ki insan imanında, İslâmiyet'inde sâdık olduğunu gösterebilir.

Onun için biliyor musun?

جَعَلَ اللَّهُ التَّقْوَى زَادَكَ وَغَفَرَ ذَنْبَكَ وَوَجَّهَكَ لِلْخَيْرِ
حَيْثُمَا تَكُونُ

Ce'alellâhu't-takvâ zâdeke, ve ğafera zenbeke, ve vecceheke li'l-hayri haysümâ tekûnü.

Ce'alellâhu't-takvâ zâdeke. Cenâb-ı Hak, bir misafir gelmiş de misafire Cenâb-ı Peygamber dua ediyor. Misafire yaptığı dua. *Ce'alallâhu takvâ zâdek.* Allah senin katığını, katığını yani erzakını, yiyeceğini, içeceğini ki, takvan olsun.

Takva en güzel elbise, en güzel yiyecek bir şeydir. Öteki yediklerimiz madde ve gıdaları lezzetlidir ama sonra gider. Ama takva öyle değil. Yani Cenâb-ı Peygamber o adama dua ederken, *ce'alellâhu't-takvâ zâdeke*, senin zâdığın takva olsun. Zâd diyerekten İnsan bir yere giderken misafirliğe, heybesine ekmek yemek kor bir parça şey. Bu onun katığıdır yolda. Birkaç gün gidecek mesela. Yolda ne bulup da yiyecek. Bu onun zâdı, katığı yani yoldaki. Şimdi senin katığın da Cenâb-ı Peygamber takvan olsun diyor. Ekmek ne de olsa bulunur. Fakat takva bulunmaz. Takvayı sen kazan, heybeni onu doldur. Heybene, ekmek yerine takva doldur yani.

Ve ğafera zenbeke. Yine o misafire dua ediyor. Allah senin günahlarını da günahlarını da mağfiret etsin.

Ve vecceheke li'l-hayri haysümâ tekûnü. Nerede olursan ol, senin yüzünü Allah hayırlara çevirsin. Daima hayır işleyesin yani. Hayırlarla meşgul ol. Çünkü Allah'a şükür, insanın dünyada hem hayır var hem şer var. İkisi de var. İnsanoğlu da ikisinin arasında bocalıyor. Bazen hayra kaçır, bazen şerre kaçır. Ama şerre kaçtığı vakitte cehennem ateşi. Hayra kaçarsa arkası cennet ve Allah'ın rızasıdır. Onun için duasını Cenâb-ı Hakk'a *ve vecceheke li'l-hayri haysümâ tekûnü.* Orada bir hayrı unutulmuş, buraya bir hayrı koymak lazım.

جَعَلَ اللَّهُ الْحَسَنَةَ بِعَشْرَةِ أَمْثَالِهَا الشَّهْرُ بِعَشْرَةِ
أَشْهُرٍ وَصِيَامُ سِتَّةِ أَيَّامٍ بَعْدَ الشَّهْرِ تَمَامُ السَّنَةِ

Ce'alellâhu'l-hasenete bi 'aşrati emsâlihâ, eşşehrü bi 'aşrati eşhurin, ve sıyâmü sitteti eyyâmin ba'de's-şehri temâmü's-seneti.

Ce'alellâhu'l-hasenete bi 'aşrati emsâlihâ. Cenâb-ı Hak haseneye, bir haseneye yani bir iyiliğe on mükâfat veriyor, on küsur fazla ikramda bulunuyor. İkramda bulunuyor.

Bu takdirde *eşşehrü bi aşre*. Şimdi Ramazan ayı bir ay. Fakat bire karşı on oluyor, on ayın sevabını alıyoruz.

Ve sıyâmü sitteti eyyâmin. Şevval de de 6 gün oruç tutuyoruz ya, bu 6 günde onardan, 60 günde o öder, 2 ay eder. Oldu 12 ay. Demek ki bir insan ramazanı tutar, arkasından da 6 günü ekledi miydi, tam senin orucu olmuş oluyor ona göre. Yılın tamamını tutuyoruz o zaman.

Devam ediyor.

Ce'alellâhu aleyküm. Bir şeyi unuttum diyeyim. Salatu selam.

Esselâtü vesselâmu aleyke ya resûlallah. Esselâtü vesselâmu aleyke ya habîballah. Esselâtü vesselâmu aleyke ya seyyidel evveline ve'l ahîrin.

Bir imam, adı aklıma gelmedi. Bir salât ü selâm ezbere duası hoşuma gitti de.

Onu cuma günleri bin kere okuyun diyor. Hâlid el-Bağdâdî Hazretleri. Kolaydır, kısada. Ben okuyayım, siz de beraber.

Allahümme sâlli ve sellîm. *Allahümme sâlli ve sellîm*.

Buyurun beraber. Salat ve selam beraber yani.

Allahümme sâlli ve sellîm ala şefiine, Allahümme sâlli ve sellîm ala şefiine Muhammedin ve âlihî ve sahbihi ecmain. Allahümme salli ve sellim ala şefiine Muhammed'in ve âlihî ve sahbihî ecmaîn.

Bir daha okuyalım.

Allahümme salli ve sellim ala şefiine Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn.

İnşallah bu salât ü selâmlarla şefaât Peygamberi'ne de nâil oluruz. Bunu her cuma gününde ve gecesinde bin kere okumayı tavsiye buyurmuşlar. Bunun bin keresi güzel okuyanlar için 40 ve 50 dakikalık bir şey. Bu şey sabahtan akşama kadardır. Mesela namazların arkasında da olur, yolda giderken de olur, dükkânda oturduğun yerde de olur, dairelerde de olur, her yerde de olur.

Namaz gibi abdestsiz de muhtaç değildir ama Müslüman da abdestsiz gezmez. Buradaki Cenâb-ı Peygamber yine dua ediyor?

جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ صَلَاةَ قَوْمٍ أَبْرَارٍ يَقُومُونَ اللَّيْلَ
وَيَصُومُونَ النَّهَارَ لِيُسُوا بِأَثْمَةٍ وَلَا فُجَّارٍ عَنْ أَنْسٍ
قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اجْتَهَدَ
فِي الدُّعَاءِ قَالَ: ... فَذَكَرَهُ.

Ce'alellâhu aleyküm salâte kavmin ebrârin, yekûmûne'l-leyle ve yesûmûne'n-nehâra, leysû biesemetin ve lâ füccârin. An Enes'in kâle: Kâne rasûlüllâhi sallallâhü aleyhi ve selleme ize'c-tehede fi'd-duâi kâle: ... Fe-zekerahû.

Ce'alellâhu aleyküm salâte kavmin. Buradaki salâtın beş manası vardır. Bu beş manadan buradaki bir manası dua. *Salâte kavmin ebrârin.* Cenâb-ı Hak size salîh, ebrar olan bir kavmin duası gibi dualar nasip etsin. Öyle dua edin.

Bu sâlih ebrar kimseler de, *yekûmûne'l-leyle.* Geceleri kalkarlar, tüm gece ibadet ederler. Kimisi iki bin rekât kılar, kimisi beş yüz, kimisi üç yüz, kimisi iki yüz. Herkes gücü yettiği kadar böyle geceyi ibadetle geçirirler. *Yekûmûne'l-leyle.*

Ve yesûmûne'n-nehâra. Gündüzleri de bütün

oruçludurlar. Gündüz oruçlu, geceleri böyle kâim olan kimselerin duaları gibi Cenâb-ı Hak sizlere dualar nasip etsin. Dualarınız öyle makbul olan dualardan olsun yani. Kâbe-i Muazzama'daki dualara bizim dualarımıza ilave ediyoruz ya, bu Kâbe-i Muazzama'da tabi Allah'ın velileri, sevgilileri dolu. Ama bu bahtiyarlar ayrıdır. *Yekûmûne'l-leyle ve yesûmûne'n-nehâra.*

Talha radyallahu anh, Talha radyallahu anh, tabilerindendir. Uhud muhaberesinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem önüne gerilmiş,

(فَدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي)

Fedâke ebî ve ümmî diyor. Canım sana kurban olsun. Oklar yağıyor oraya, yağın oklara karşı önüne kendini siper etmiş, yetmiş seksen yerinden yara aldığı halde kımıldamıyor yerinden. Bu zat her gün oruç tutarmış. Senin bayramlar müstesna her gün oruç tutarmış. Bunların duasıyla, duasına karışabilmekte ne kadar büyük bahtiyarlıktır. Cenâb-ı Peygamberin duası üzerine.

Leysû biesemetin ve lâ füccârin. Bunlarda günah yok. Bunlarda günah yok. Esem. Artık içinde günahsız oluyorlar bunlar. Sonra füccar,

füccârı da. Onlar da günahkârlar. Facirler demek. Fenalıklar yapanların hepsi o füc-car kelimesinin içine giriyor. Küfre kadar gider bu füc-car kelimesi. Binâenaleyh ne küfür, ne günah, ne isyan, ne kabahat kendilerinde olmayan, gündüzleri sâim, geceleri kâim olan kimselerin dualarına, duaları gibi Cenâb-ı Hak sizlere de dualar nasip etsin.

Duaları, Kâbe-i muazzamayı da görürken, hacca gidiyoruz ya ilk yapacağımız duanın da şöyle olması lazımmiş: Ya Rabbi! Beni duası kabul olan insanlardan et. Bu ilk görüşte yaptığımız dua da makbul imiş. Ya Rab! Benim kusurlarıma bakma da beni duası kabul olunan kimselerden et dedi mi artık ondan sonra tüm duaların kabul. Çok uzun duayı yapamazsın tabii. Kısacık bunu yaptın mı diğer duaların kabul olununca, ondan sonra işin güzel olur.

Kâne Rasûlüllâhi sallallâhü aleyhi ve selleme. Efendimiz sallâllâhu aleyhi ve sellem hazretleri dua yapmaya başladığı vakitte, *Kâne rasûlüllâhi sallallâhü aleyhi ve selleme ize’c-tehede fi’d-duâi kâle: ... Fezekerahû.* Bunu söylermiş. Dua edermiş. Yani bize numune ve tavsiyedir yani. Biz de böyle dua edelim.

جَعَلَ اللَّهُ عَذَابَ هَذِهِ الْأُمَّةِ فِي دُنْيَاهَا

Ce'alellâhu azâbe hâzihi'l-ümmeti fî dünyâhâ.

Ce'alellâhu azâbe hâzihi'l-ümmeti. Bu İslam ümmetidir. Bunun azabını Cenâb-ı Hak dünyada veriyor. Ahirete bırakmıyor. Ahirete bırakmıyor, dünya da veriyor. *Fî dünyâ.* Nedir bunlar?

İhtilaflar, kavgalar, gürültüler, şunlar bunlar, bunlar da dünyada olan biten şeyler, bu ihtilaflar sebebiyle olan gürültüler içerisinde, ölen de olur, kalan da olur, filan olur ama azaplar bu sırada tamamlanmış olur, ödenmiş olur. Ahirete bir şey kalmaz. Demek ki Cenâb-ı Hakk'ın çok hikmetleri vardır. Siz daha ashâb-ı güzînin zamanından beri, bu fitneler ortada devam eder gider. Demek ki bunların hikmeti azabı bu dünyada bitirip ahirete temiz olarak geçmemiz oluyor.

جُعِلَتْ لِي كُلُّ أَرْضٍ طَيِّبَةٍ مَسْجِدًا وَطَهُورًا

Cu'ilet liye küllü ardin tayyibetin mesciden ve tahûran.

Bunlar ne güzel şeylerdir ki. Hiç bir din İslâm dini kadar güzel bir din yok. En güzel din. Çünkü yerin sağı solu her tarafı bizim için emre

amade muheyyâ. Her taraf mesciddir. Her taraf bizim için mesciddir. Her taraf bizim için tuhurdur. Temizdir. Toprağı ile teyemmüm eder, suyuyla abdest alabiliriz. Öyle kilise aramayız, cami aramayız, efendim havlu aramayız. Varsa ne âla? Yoksa her yer bizim için mescid. Hemen kıbleyi bulduk mu, Allahu Ekber deriz. Hakka döneriz. Hakka gönlümüzü döneriz.

جُلَسَاءُ اللَّهِ غَدًا أَهْلُ الْوَرَعِ وَالزُّهْدِ فِي الدُّنْيَا

Cülesâullâhi ğaden ehlü'l-vera'i ve'z-zühdi fi'd-dünyâ.

Şimdi *Cülesâullâhi ğaden. Cülesâullâhi ğaden.* Yarın Allah'ın yakınları, Allah'ın yakınlarında olacak insanlar, kimlerdir bilir misiniz?

Allahu Teâlâ'ya yakın olan, yani rızasını kazanmaya, yakınlık olunca, seninle benim aramdaki yakınlık gibi bir yakınlık anlaşılmaz da Allahu Teâlâ'nın rızasını kazanmaya yakın olan insanlar, garip olan insanlar, kimlerdir?

Ehlü'l-vera'i ve'z-zühdi fi'd-dünyâ. Verâ sahipleri, takvadan daha inceleyen, inceleyici ve takva sahipleri ve verâ sahipleri, rütbe-i dünyaya iltifat etmeyen, dünyaya iltifat etmeyen, dünyanın ancak ahirete kazanmak için bir

mahal olduğunu biliyor ve dünyaya başka türlü iltifat etmiyor. Bu gibi insanlar Allahu Teâlâ'nın yakınları olacaklar.

Yakınları, garipleri. Cenâb-ı Hak cümlemizi bu zümreye dâhil olan kullarının arasına ilhak kılsın inşallah.

جَمَالُ الرَّجُلِ فَصَاحَةُ لِسَانِهِ

Cemâlü'r-raculi fesâhatü lisânihî.

Cemâlü'r-raculi. Kişinin cemâli, güzelliği yani. Kişinin güzelliği. Endamında değil. Boyu, postu güzel. Akli, fikri güzel. Efendim, şusu busu güzel. Çok güzel yani. Dünya güzeli diyelim. Ama bu değil. *Cemâlü'r-raculi.* Kişinin güzelliği, *fesâhatü lisânihî*dir. Dilinin güzelliğidir. Dili güzelse o adamın, kara da olsa, yüzü gözü bozuk da olsa, kambur, çolak, topal, ne olursa olsun. Dili güzel mi? Güzel. Çok güzelsin. Bulunmaz insan. Fakat dili bozuk. On para etmez. Onun için *fesâhatü lisân*, güzel konuşmak yani. Terbiye, edep dâhilinde konuşmak. Kimseyi incitmemek, kırmamak. Buradaki fesâhattan murad da şairlik değil yani. Şair ki edebiyat üzerine *fesâhatü lisân-ı* malik, güzel konuşur, o değil bu. Buradaki fesâhattan murad, herkesi

tatmin edici şekilde güzel konuşuyor. Doğru söylüyor, incitmiyor kimseyi. Acı sözü yok.

Bakınız bunlar cim harfleri de.

b. İlim ve Hikmetle Diriliş

جَالِسُوا الْعُلَمَاءَ وَزَا حِمُوهُمْ بِرُكْبِكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْيِي
الْقُلُوبَ الْمَيِّتَةَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي الْأَرْضَ
بِوَابِلِ السَّمَاءِ

Câlisü'l-ulemâe ve zâhimûhüm birukebi-küm, feinnellâhe yuhyi'l-kulûbe'l-meytete binûri'l-hikmeti kemâ yuhyi'l-arda bivâbili's-semâi.

Câlisü'l-ulemâe. Geçen bir derste bir daha geçmiş galiba. *Câlisü'l-ulemâe.* Burada müsrif olan kişi, burada cimri olan kişi. *Câlisü'l* oturunuz. Hep beraber. Orda câlis dedi, burada *câlisü'l* diyoruz. Hep beraber oturunuz. Niye?

el-ulemâe. Ulemaların etrafında oturun. Ulemalarla beraber oturun.

Ve zâhimûhüm birukebiküm. Zahim, dizlerinize dizlerinizi dayayarak sıkıştırınız. Yani aranızda boşluk kalmasın. Bundan, bu sıkıştırmadan maksat, onu rahatsız etmek için gitmek

değil de onun sözlerinden istifade edebilecek şekilde ona kendinizi tamamıyla verin demek. *Ve zâhimûhüm birukebiküm.*

Bunda ne var dedi? Şöyle ben orada da dururum, daha ötede dururum. Şimdilik şeyler de var, hoparlörler de var. Başka yerden de dinlerim bu sesleri. Ama o değil. Bak ne diyor? *Câlisü'l-ulemâe ve zâhimûhüm birukebiküm, feinnellâhe yuhyi'l-kulûbe'l-meytete.* Kış geldi bak, her şey sarardı, soldu. Hiçbir şey yok, kurak her tarafta. Fakat nasıl ki Cenâb-ı Hak bu kuru yeri yazın rahmetlerini göndererek yeşertiyor. Haa.

Binûri'l-hikmeti kemâ yuhyi'l-arda bivâbili's-semâi. Gökten yağan yağmurlarıyla bizi nasıl şenlendirdiyse ulemalarla beraber oturduğunuz takdirde ölü gönülleriniz, ölü gönüllerinizle böylece hayat bulur. Kalp diyor, cesedin hayatı değil. Kalbin hayatı, onların sözlerini dinlemek ve dinlemekle kâfi değil, sözleriyle amel etmekle olur. Onun için şimdi burada *câlisul ulema* deyince, her âlim değildir burada. Âlim çok. Bize mesela elifba'yı öğreten de âlimdir. Ve çeşitli bilgiler var. Bunların hepsini öğretenler de âlimdirler. Fakat bu değil. Bu âlim ki seni dünyadan ahirete götürüyor.

Dünyadayken seni ahirete çeken, dünyadan Allah'a seni çeken, Allah yollarını gösteren, takvaya ve verâyâ çeken gibi âlimlerle oturunuz demektir bu. Yoksa mesela dinsiz âlimlerde var, dinsiz âlimlerle oturduğunuz takdirde, o da seni dinsizliğe çeker. İnsan bir acayip mahlûk yani, kimin şeysi altında, tesiri altında olursa onun tesirini kaptırıyor. Kaptırmayacak, kafaya malik değil, herkes kapılmaz ama ekseriyetle insanlar zayıf olduklarından bu kimin sözünü dinliyorsa onun tesiri altında kafa yıkmak diyorlarmış, beyin yıkmak diyorlarmış. Bu beyin yıkanmaz, herkesin beynini yıkayamazsın. Fakat zayıf beyinler yıkanır. Yani o, sözlerin tesiri altında kaldırır. Binâenaleyh ulemalarla oturduğunuz vakitte, sizi dünyadan ahirete çeken ulemalar, dünyayı bağlayan değil, dünyadan ahirete çeken ulemalarla oturduğunuz vakitte, sizin ölü kalpleriniz, ölü gönülleriniz yağmurların altında yeşeren yer gibi hayat bulur. Hayata erişirsin.

Bu, gönül işi ayrı bir iş. Şimdi bizim bu dünyada bir müddetimiz var. Bu müddet bitince cesetlerimizi götürüp mezara koyuyorlar. Gitsin buradan diyorlar. Çünkü ceset bu madde denilen, etten kemikten hâsıl olan bir şey, yeri

toprak olan. Oradan geldi, oraya gitti. Bir de bakınız, şimdi bu beden, bu gönül dediğimiz bir ruhtur, candır. Bu candan ayrılınca işe yaramıyor. Bitiyor artık. İşe yaramaz oluyor. Odun parçası, ha odun ha o. Hani biraz evvel konuşuyordu ama bakıyorsunuz şimdi hiçbir şey kalmamış. Artık gömülmeye mahkûm. Öldü diyoruz, götürüp gömüyoruz. Binâenaleyh Cenâb-ı Hak bu ruhla bu cesedi öyle kaynatmış ki ruhla cesedi öyle kaynatmış ki bunu görmekte imkânı yok. Yalnız ölünce alışılıyor ki, bu çekilip gidiyor içinden, ceset kalıyor. Ceset ruhsuz kalınca, gömülmeye mahkûm oluyorlar. Binâenaleyh, demek ki kıymet cesette değil, cesedi gezdiren, dolaştıran, candadır kıymet. Binâenaleyh besleyeceksen o canı besleyeceksin. Binâenaleyh ölü kalpleri diriltiyoruz, işte ölmüş cesetteki kalp gönülleri dirilince ya sen de diri oluyorsun. Cesedin gömülsün varsın Ceset tabiatıyla gömülecek, Peygamberlerin cesetleri de gömülmüştür. Herkesin cesediyle gömülecek ama ruhun muazzam olması lazım. El-hamdülillah güzel bir âleme gidersin. Rahat bir âleme gidersin, rahat olursun. Şimdi bunu bize bakınız nasıl izah ediyor?

جَعَلَ اللهُ مَا يَخْرُجُ مِنْ ابْنِ آدَمَ مَثَلًا لِلدُّنْيَا: هُوَ
 كِنَايَةٌ عَنِ الْغَايِطِ وَالْبَوْلِ يَعْنِي مَا يَخْرُجُ مِنْهُ كَانَ
 قَبْلَ ذَلِكَ أَلْوَانًا مِنَ الطَّعَامِ طَيِّبَةً نَاعِمَةً وَشَرَابًا
 سَائِغًا مَرِيًّا فَصَارَ عَاقِبَةُ ذَلِكَ مَا تَرَوْنَ فَالِدُّنْيَا حُلُوهُ
 خَصِرَةٌ وَالنُّفُوسُ تَمِيلُ إِلَيْهَا وَالْجَاهِلُ بِعَاقِبَتِهَا
 يُنَافِسُ فِي زِينَتِهَا وَزُخْرُفِهَا ظَانًّا أَنَّهَا تَبْقَى لَهُ أَوْ
 هُوَ يَبْقَى لَهَا؛ وَالْعَاقِلُ لَا يَطْمَئِنُّ إِلَيْهَا وَلَا يَغْتَرُّ بِهَا
 عِلْمًا بِأَنَّهَا زَائِلَةٌ مُسْتَحِيلَةٌ وَإِنْ سَاعَدَتْ مُدَّةً
 فَالْمَوْتُ لَا مَحَالَةَ يُدْرِكُ صَاحِبَهَا وَيَخْتَرِمُهُ

Ce'alellâhu mâ yahrucu min ibn âdeme
 meselen li'd-dünyâ. Hüve kinâyetün ani'l-ğâitı
 ve'l-bevli. Ya'nî mâ yahrucu minhü kâne kable
 zâlike elvânen mine't-ta'âmi tayyibeten
 nâ'imeten. Ve şerâben sâiğan meriyyen,
 fesâra 'âkabtü zâlike mâ teravne. Fe'd-dünyâ
 hulvetün hadıratün, ve'n-nüfûsü temîlü
 ileyhâ, ve'l-câhilü bi-'âkibetihâ yünâfisü fî
 zînetihâ ve zühurfihâ, zânnen ennehâ tebkâ
 lehû, ev hüve yebkâ lehâ; ve'l-'âkilü lâ yetme-
 innü ileyhâ, ve lâ yağterru bihâ, 'ılmen

biennehâ zâiletün müstehîletün, ve in sâ'adet müddeten, fe'l-mevtü lâ mahâlete yûdrikü sâhibehâ ve yahterimühû.

Ce'alellâhu mâ yahrucu min ibn âdeme meselen li'd-dünyâ. Bu Peygamber'in sözü burada bitiyor. Arkası râvinin izahlarıdır. Hadîs buraya kadardır, Taberânî'nin hadîsi.

Ce'alellâhu mâ yahrucu min ibn âdeme meselen li'd-dünyâ. İnsanoğlunun çıkardığı, yaptığımız nesne dünyanın misalidir. Tabaklarda gayet güzel, nefis yemekler yiyoruz. Leziz, ağızımızda tatlı tatlı. Fakat ne hale geliyorsa akıbetli oluyor. Dünya tıpkı bunun gibi işte. Önü çok güzel. Fakat arkası çok çirkin. Rahmeti İlâhi çok geniş ama. Biz onun içerisinde böyle korunuyoruz.

Şimdi bunu Kâ'b Hazretleri İbn Kâ'b izah ediyor yani. *Hüve kinayetün anil gaitı ve'l bevl.* Çıkardıklarından murad, maksat, def-i hacetlerdeki olan haiseler.

Ya'nî mâ yahrucu minhü. İnsanın çıkardığı şeyler. *Kable zâlike, kâne kable zâlike.* Çıkarmadan evvelki zamanda, *elvânen mine't-ta'âmi.* Çok güzel. Bayılıyorz. Nefisleri galip olan insanlar imrenir. İmrenir derler.

Minhü kâne kable zâlike elvânen tayyibeten nâ'imeten. Gayet güzel. *Tayyibe.* Çok güzel. *Ve şerâben sâiğân meriyyen.* Çok güzel boğazımızdan gidiyor. Hiç yormuyor. Güzelce halloluyor. Hiç haberimiz de olmuyor. İçeride neler oluyor, neler bitiyor, hiç haberimiz yok. Biz ancak yemesini biliyoruz. Ağzımızdaki de lezzetten bir şey alıyoruz. Yoksa içimize girdikten sonra bunun içerisinde neler olup nasıl hallolup kanlara, etlere, köşelere, berelere ne olduğundan haberimiz olmuyor. Bu biraz evvel böyleydi. Gayet güzel güzel yiyordun, faydalanıyordun.

Fesâra 'âkabtü zâlike mâ teravne. Fakat bunun sonu ne oldu? O güzel güzel yemekleri getirdik, pişirdiler, güzel nefis tabaklara koydular, önümüze getirdiler, yedik, yedik ama biraz sonra da dışarıya çıkmak mecburiyeti hâsıl oldu. İşte sonu da bu oluyor. Yani dünya önden şimdi böyle gayet güzel, yeşillikler, güzellikler, para kazanmalar, apartmanlar, televizyonlar, her şeyler var. Yaşamak iyi. Fakat arkası ne olacak? Tıpkı arkası çıkarttıklarımız gibi olacak. Çok fena. Onun için sen dünyayı, dünyayı buna göre tanı.

Şimdi dünyayı anlatıyor bize. *Fe'd-dünyâ*. Dünya. *Hulvetün hadiratün*. Gayet güzel, yeşilli, cazip bir şey. Cazip. İnsanlar bayılır böyle içinde. *Ve'n-nüfûs*. İnsanların refleksleri de *temîlü ileyhâ*. Apartmanını görürsün. Gayet süslenmiş, güzel. Avizelerle süslenmiş. Güzel. Efendim, döşemeleri, her şeyi yerinde. Efendim, halılarla müzeyyen. Boyalar, çeşit tablolar yapılmış. İçeriye giriyorsun ooh, ne kadar güzel. Koltuklar da pamuk gibi yumuşak. Bayılıyor insan, ah benim de böyle bir evim olsa der insan. Fakat *ve'n-nüfûsü temîlü ileyhâ*, nefisler meylediyor.

Ve'l-câhilü bi-'âkitebihâ. Fakat onun sonunu bilmeyen cahil. Yedikten sonra ne olduğunu bilmeyen cahil, *ve'l-câhilü bi-'âkitebihâl yünâfisü fî zînetihâ*. Bunun ziynetine rağbet eder. Gördü güzelliklerini. Deniz kıyısında bir dünya, denizin manzarası güzel, ovası güzel, ormanı güzel, yedikleri içtikleri güzel, her şeyi güzel. Haa buna insan rağbet etmemek elden gelmez. Rağbet eder.

Kim eder?

Cahiller eder ama. Kendisini bilen, bilir ki bunun sonu yok. Hiç itibar etmez zaten. *Ve zührufihâ*. Bu ziynetlerin hiçbirisine altından

gümüştten yapılmış çeşit çeşit şeyler. Bunların hiçbirisine itibar etmez. *Zânnen ennehâ tebkâ lehû, ev hüve yebkâ lehâ*. Böyle diyor ki ya bu bana kalacak, ya ben onunla kalacağım. Hâl-buki ne sen onunla kalacaksın ne de o seninle kalacak. Herkes burada nöbetini savurup gidiyor. Kimseye kalmamış. Kaç bin senelerden beri. Gelen nöbetini savmış, gitmiş. Fakat insanda böyle bir zaman işte, bu benim olsun, benim elimde kalsın.Eh, kaldığı kadar. Yahut o benimle kalsın.

Ve'l-‘âkilü, akıllı olan insan, *lâ yetmeinnü ileyhâ*, katiyen buna gönül vermez. Sükûnet bulmaz, rahatlık bulmaz. Dünya ne kadar güzel olursa olsun. Demek ki muvakkat, şimdi hacca gidiyor hacılar. Bindi güzel bir tayyareye. Gayet güzel ama. Süslenmiş, süslenmiş. Ben buradan çıkmam, der misin?

Geldin Hacı Efendi, in aşağı derler. Canım çok güzel, burada rahatlık da iyi. İnmayeyim ben burada oturayım. Yooo hadi bakalım in aşağı. Bitti. E canım buradaki güzellikteki, buradaki rahatlıklar ne anlaşıldıysa, iki üç saat şey oldu, arkası yoktu. E o iki üç saat rahatlıkta, sen Allah'ın rızasını kazanmak için yapacağın ameller var. O amelleri yapamıyorsan

yazık sana işte. İki üç saat sonra indirecekler
aşağıya. İster istemez. Binâenaleyh dünya tıpkı
bunun gibi işte.

Lâ yetmeinnü ileyhâ. En nihayet ki bura-
dan iki üç saat sonra ineceğim ben. Onun için
onun güzelliğine hiç alakadar olmuyor. Ya onun
elinde tesbihi, elinde tesbihi, gönlünde zikir,
onunla meşgul olur.

Ve lâ yağterru bihâ. Onunla katiyen, e
benim de güzel bir tayyare. Kim bilir mesela,
kimi tayyare ile gider, kimi yayan gide. Bu
dünya bizim mi?

Değil. Allah'ın mülkü.

‘ılmen biennehâ zâiletün müstehîletün.
Biliyoruz, biz zahiriz, biz. *Ve in sâ’adet müd-
deten,* Bir zaman müsaade edilmiş, biz de
orada oturup kalkıyoruz ama *fe’l-mevtü lâ
mahâlete.* Onun elinden kurtulmaya imkân
yok. İlla herkesi bulunduğu hal üzerine yakala-
yacak.

*Lâ mahâlete yüdrikü sâhibehâ ve yahteri-
mühû.* Bu kolay bir şey değil ki. Canlan ceset
kaynaşmış birbirine. Bu kaynaşan cesedin içe-
risinden canı çekiyor. Kaynayan cesedin içeri-
sinden can çekiliyor. Ruh ve can veriyor diyor-
sun ya can vermek kolay bir şey değil ki.

Doktorun ayağına şöyle iğneyi dürtüyor, bakalım ayağında daha can var mı bunun diyerekten. Ayaktan itibaren çekiliyor yavaş yavaş can. Canın çekildiği yerlerde iğneyi dürt, hiç haberi olmuyor.

Neden?

Çekildi, oradan can. Demek ki acıyı oradan can aldı. Şimdi mesela birçok yaralar oluyor. Düşüyorsun kırılıyor.Bunun acıyacağı yok. Bu acımaz. Acı hissini duymaz. Bu odun parçasıdır. Fakat o acıyı duyan, hissi duyan ruhtur. Candır. Bu can vasıtasıyla duyuyor. Can olmayınca istediğin şeyden kes orasını at. Hiçbir şey olmaz. Onun için sökölüyoruz da.

Birisi dermiş, ah birisi olsa da bana şu canı çıkarken söylese ki şu canın nasıl çıktığını bana tarif etse memnun olacağım. Bazı havadisler var. Fakat o adam bir de dua ile duymak istiyor. Kendisinin eceli gelmiş. Çocuk babasını başına dikilmiş. Baba demiş. Sen böyle böyle diyordun ya, şimdi sen söyle bakayım can nasıl çıkıyor insandan. Ah evladım. Göç göçmüş sefere. İkisinin arasında ezilmekteyim şimdi. Bu ezikliğin içerisinde gayet dikenli bir şey tutmuşlar boğazından aşağıya. Çekiyorlar içerisini, içini çekiyorlar yani. Şimdi o halde içerisi

çekilen bu dikenli bir şeyle yırtta yırtta çıkıyor. Yırtta yırtta çıkarken olan acıyı sen duy da anladın işte ölümün ne olduğunu. Oğluna böyle bir şey söylemiş derler. Bir insandan can çıkarken nasıl kopuyor yani?

Bir ağacı köklüyorsun, yerinden çıkarıyorsun, ne kadar zorlukla çıkıyor ya, o çıkarken o ağacı sormalı, o köklerin yerden ayrılırken olan acısını. E insanın içinden bu kökleşmiş ruh, senelerce beraber, beraber yaşadık, şimdi onu alıyorlar elimizden, ceset kalacak, bomboş. Binâenaleyh bu acıyı tarife imkân yok. Onun için sekerat-ı mevt diyorlar. Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem'de bu sekerat-ı mevtten Cenâb-ı Hakk'a istiaze etmişler ve duaya buyurmuşlar.

Hafif demişler Ya Rabbi! Hafif eyle, kolay çıksın. Onun için dünyaya dalanların canı çok zor çıkar. Güzel, tatlı dünya ama dünyaya daldığın nispetle canın çıkması da o kadar zor olacak. Çünkü her birinin alakası var. Çıktıktan sonra bile rahat etmez insan.

Çünkü akıl, ruh akılda beraber, bunlar işte o işin şöyle oldu, bu işin böyle oldu, şu şöyle oldu, bu böyle oldu diye cesetten ayrıldıktan sonra da muazzeftirler yani. Ama Allah ile

meşgul olan insan, cesedinden ruha ayrıldığı vakit, oh Ya Rabbi! çok şükür, o ceset beni ne kadar sıkıntılara sokuyor diye, aç dayanamıyor, yemek mecburiyetiyle insan yiyecek, soğuğa karşı dayanamayıp ısınmak mecburiyetindeyiz, sıkıntı. E şimdi o sıkıntıdan kurtuldun artık ne soğuk tesir eder ne sıcak tesir eder ne de açlık tesir eder. Şimdi kurtuldu işte. Onun için Allah'la meşgul olan insanlar öldükten sonra da el mevt, ölür. Çok üstün bir mümin. Mümine en büyük hediye ölüm. Çünkü öldükten sonra kurtuluyor. Bu bedenin meşakkatlerinden, zahmetlerinden, her şeyden kurtuluyor. Rahata kavuşuyor. Allah cümlemizi.

Haaa şimdi sırası gelmişken onu da söyleyeyim. Cenâb-ı Hak insanı çok büyük mahlûk yaratmış. İnsan kadar büyük bir mahlûk yok yani. Ne ay, ne güneş, daha geniş, daha büyük bir yıldızlarda var diyorlar ya, hiç birisi insan kadar değildir yani. İnsan ufacıktır fakat hepsine hâkimdir. Hepsinin üstündedir.

İmâm-ı Ali, kerremalah ise bunu kısacık iki beyt ile çok güzel izah etmiş. Sen kendini ufacıktır bir cürüm zannedersin ama şefikel alemü'l ekber. Sende bütün âlemler doldurulmuş insan olarak ortaya konulmuşsun sen. Bir bakıyorsun

dünya sende mevcut. Kâinat sende mevcut yani. Dünya, kâinat sende mevcut. Bu kadar büyük mahlûkatsın. Şimdi bu kadar büyük mahlûkluğunla beraber sen Allah'ın düşmanı olarak buradan gidersen vay halini düşün şimdi. Allah'a düşman olmak mı diyorsun? Allah nedir diyorsun? Ben görmediğime inanır mıyım diyorsun? A gözü kör olasınca sen nesen ortada? Sen nereden geldin bu âleme? Seni bu âlemde kim yarattı yani? İşte anamın babamın birleşmesiyle oldu. Öyle iş olur mu hiç? Akıl var, fikir var.

Allah hepimizi iyi akıllar versin, iyi fikirler versin. Onun için dünyada gönül denilen o şeyi zapt etmek. Gönül denilen şeyi zapt edin. Ona hâkim olabildiğin gün, en büyük haccı yapmış olursun. Şimdi herkes haccı yapmak için koşuyor işte. Gidiyoruz, bir sürü meşakkat, zahmetler, kavgalar, gürültüler, telaşelerin içerisinde dönüp geliyoruz. Ne oldu? Hacı olduk diyoruz. İyi ama gönlün neredede, sen neredede bakalım. Oraya gittin, gönül hepsinden buradaki işlerde demek ki.

Biz bir kere şu... Büyük şeyin adı ne ya? Demirden yapıyor ya. Buzdolabı. Vehbi Koç. Vehbi Koç ile beraber bir kere tayyareye rast

geldik. Sen kimsin dedi. İmamım dedim. Sen kimsin dedim? Bana da Vehbi Koç derler dedi. E pekâlâ. Ama dedi, ben dedim, bilmiyorum daha buraya gitmedim, beni bırakma dedi, orada bana öncü olacaksın dedi. Ama elinde bir çantası var zavallının, hiç durmuyor. Hemen çantayı çıkarıyor, işte o kitap defteri tabii, bir sürü şeyler var. Bunları mütalaa ediyor diyor, yine bir koyuyor, birazcık gidiyor, yine bir açıp bu defteri mütalaa ediyor.

Bir günde o Medine'ye gitti, üç günde hac-cını yaptı, dört günde İstanbul'da aldı soluğu. Hacı oldu. Fakat bütün zihni, fikri burada yine işleriyle meşgul yani. Bu, dağınıklık diyorlar buna. Allahu Teâlâ bir kulunu severse onun iş-lerine toplu kılar. Toplu olur. Sevmediği kulla-rın işi dağınık olur. Orda parça, orda, orda. Akıl yetmez buna. Kâfi gelmez. Kâfi gelmeyince in-sana perişanlık getirir.

Şimdi bakınız, güneş ziyası iniyor yeryü-züne değil mi? Ama her şey mahsulatından isti-fasını alıyor, her şey nasibini alıyor..Buna tu-tarsanız bu çuhayı yakar. Elini tutarsanız daya-namazsınız çekersiniz yanar. Silahınızı, kava-nozu tutarsanız bunlar da yakar, biliyorsunuz. Neden yapıyor bu?

Oradaki, o sahadaki güneş bir noktaya toplandı, o noktadan ışığı deviriyor ve yakıyor. Sen de gönlünü bir noktaya topla, bak nasıl yakıyorsun kâinatı. Onun için bu sahip demiş ki, sen gönlüne hâkim ol, gönlüne hâkim ol, gönlünü Allah ile et. Haccı-ı Ekber'e tam senin hakkındır. Haccı-ı Ekber tam senin hakkındır. Şimdi cuma günü olacak da Hacca-ı Ekber, hayır öyle bir şey yok. Hacc-i Ekber diye bir şey yok.

Bütün hac iki kısımdır. Birisi hacc-ı asgar, birisi hacc-ı ekber. Hacca-i asgar umreye derler. Bir umre yaparsın, bir hacc-ı asgar olur o. Hacc-ı ekber, Arafat'a çıktılar, hacc-ı ekberdir o. Yalnız cumaya denk gelirse, yetmiş defa artık olur fazileti. Cuma'ya denk geldiği vakitte, yetmiş hac fazileti olur. Binâenaleyh, senin gönlün Allah'a döndükten sonra ve orada da durduktan sonra, sen ona hâkim olduktan sonra, sen her gün hacısın. En iyisi, en güzel hacısın.

Elhamdülillah, Cenâb-ı Peygamber'in güzel şeyleri var, izahları varya, sabah namazından sonra işrak vaktine kadar camide oturur, camide oturun, yarım saat oturursan ne olacak güneş doğduktan sonra, sonra işrak namazını kılarsanız, “tammaten,tammaten,tammaten”

diye beş tane hadîsi var Peygamber Efendimi-
zin.

تَامَّةٌ تَامَّةٌ تَامَّةٌ

“*tammaten, tammaten, tammaten*” diye
beş tane hadîsi var Peygamber Efendimi-
zin. Tam bir hacılık, sevabını ihsan ediyor
Cenâb-ı Hak. Demek orada birçok mas-
rafla olacak. Onun sevabını şu yarım saat içe-
risinde Allahu Teâlâ vermeye kadirdir kuluna.
Yalnız sen gönlünü Allah'a döndür, yani yeter
böyle.

c. İslam’da İbadet Esnasında Detaylar

جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ تَعْجِيلُ الْإِفْطَارِ
وَتَأْخِيرُ السُّحُورِ وَإِشَارَةُ الرَّجُلِ بِأَصْبَعِهِ فِي الصَّلَاةِ

*Cüz’ün min seb’îne cüz’en mine’n-nübüv-
veti ta’cîlü’l-iftâri, ve te’hîru’s-suhûri, ve
işâratü’r-racûli bi isbe’ihî fi’s-salâti.*

Şimdi *Cüz’ün min seb’îne cüz’en mine’n-
nübüvveti*. Bak, bak, dikkat et. Nübüvvetin
yetmiş parçasından bir parçadır. Nübüvvet yani
peygamberlik yetmiş parçası. Bize temsili ola-
rak söylüyorum.

O yetmişden bir tanesidir. Ne?

Ta'cîlü'l-iftâri. Ramazan'da orucu bozmakta acele etmek. Şu namazı da kılayım, bu namazı da kılayım, şu işi de göreyim, bu işi de göreyim da sonra iftar ederim. Daha pek acıkmadım da. Demek caiz değil. Top atıldı, hemen Bismillahirrahmanirrahim deyip orucu boz ama yeme, orucu boz bir kere. *Ve te'hîru's-suhûri.* Bazı adamlar da geceleri kalkmak zor gelir, akşamdan yedikleriyle, niyet ettim yarınki ramazan orucuna der, olmaz. Olur, ama yani makbul olan değildir. Sahuru hem erken vakitte yeme-yeceksin. Ta şeyin şafağın sökmesine yakın zamana kadar yemeğimizi yeriz. Takvimlerimiz elimizde. Bir dakika kalıncaya kadar ye. Dakika bitince tık durdu. Bu zamana kadar sahurunu tehir ediyorsun.

Ve işâratü'r-racûli bi isbe'ihî fi's-salâti. Namaz kılariken tahiyyata oturuyoruz ya oturduğumuz vakitte.

Allahümme, Ettehiyyâtu lillâhi ve's-salâvâtu ve't-tayyibâtu esselâmu 'aleyke eyyühe'n-nebiyyu ve rahmetullâhi ve berakâtuhû esselâmu 'aleynâ ve 'alâ 'ibâdillâhi's-salihîn. Elimiz dizimizin üzerinde durur. *Eşhedü en lâ ilâhe illallâh* diye böyle iner. *Eşhedü en lâ*

ilâhe derken kalkar, *illallâh* derken iner. Bu işaret de peygamberliğin yetmiş cüzünden bir cüz oluyor.

İftarı acele, sahurı tehir, namazda etta-hiyâtüyü okurken de parmağımızla şu işaret yapmak, yani Eşhedü en lâ diyoruz, Allah'a inkâr var orada. nefiy vardır orda. En lâ. Lâ harfi, inkâr harfidir. Cenâb-ı Hakk'ın yokluğuna, önde geliyor bu kelam da. Onun için bu eliyle diyor ki, hayır hayır, var olan bir Allah. Sen ağzından öyle diyorsan ama bu bir var. İl-lallah diyerekten illallah ispat ediyor birliği. O zaman bunun durmasına lüzum kalmıyor artık. Bu da yerine konuyor. Eşhedü en lâ ilâhe derken ayakta, illallah derken yerine konması lazım. Bu işaret, bu beş şey, bu üç şey nübüvvetin yetmiş cüzünden bir parçası oluyor.

İşaret demiş burda. İndirmeyi söylememiş burada *ve işâratü'r-racüli bi isbe'ihî fi's-salâti*. Kimisi böyle böyle yapıyor. İşaret budur işaret. Mâlikî ve Hanbelîde. Bunlar parmaklarını böyle böyle böyle yapıyorlar. Budur işarettir.

E bizim ulemamız da bize Eşhedü en lâ ilâhe derken kaldırıp illallâh da indirmeyi göstermişler.

جَنَّبُوا مَسَاجِدَنَا صِبْيَانَكُمْ وَمَجَانِينَكُمْ وَشِرَاءَكُمْ
وَبَيْعَكُمْ وَخُصُومَاتِكُمْ وَرَفَعَ أَصْوَاتِكُمْ وَإِقَامَةَ
حُدُودِكُمْ وَسَلَّ سُيُوفِكُمْ؛ وَاتَّخِذُوا عَلَى أَبْوَابِهَا
الْمَطَاهِرَ وَجَمَرُوهَا فِي الْجُمُعِ

Cennibû mesâcidenâ sıbyâneküm ve mecânîneküm, ve şirâneküm ve bey'aküm, ve husûmâtiküm, ve ref'a esvâtiküm, ve ikâmete hudûdiküm, ve selle suyûfiküm, ve't-tehîzû alâ ebvâbihe'l-matâhira, ve cemmîrûhâ fi'l-cüma'ı.

Cennibû mesâcidenâ sıbyâneküm. Uzak ediniz bizim mescitlerimizden çocuklarınızı. Sıbyan çocukları, ufak çocukları mescitlere getirmeyin. Bazı babalar özeniyor, torununu veya çocuğunu yanında alıp camiye getiriyor. Fakat o çocuk ki ağlar veya çişini kaçırır, dilini tutamaz, şeyler yapar, bağırır, çağırır, cemaatin de huzurunu kaybeder. Onun için çocuklarınızı camiye getirmeyin. Uzak edin,

Ve mecânîneküm. Akıl bazı şuursuz, akılsız çocuklar, insanlar da oluyor. Bunları da camiye sokmayın. Şuursuz insanları.

Daha *ve şirâeküm ve bey'aküm*. Alışverişte yapmayınız camide. Alış, verişle müteallik bir şey de yapmayınız. Alışveriş yapmayınız.

Ve husûmâtikum. Kavga, gürültüde olur ya insan birbirine dargındır. Şöyle yaptın, böyle yaptı diye bir şeyler konuşmak isterse, söylemek isterse buna da izin vermiyor camide

ve ref'a esvâtikum. Seslerinizi de yükseltmeyin. Yüksek seslerle konuşmayın.

Mesela camiye girerken, "neve-i küllü-itikâf" diye girer insan, itikâfa niyet ettim diyerekten yarım saat, bir saat itikâf, daha fazla da oturur. Oturduğu vakitte bunun konuşmasına izin vardır amma yüksek sesle değil. Yanında namaz kılan olur, oruç başka, zikrullah yapan olur, Kur'an okuyan olur. Onları meşgul etmemek lazım. Hatta bizim Kulhuvalah okumalarımız var ya, namazdan evvel okuyoruz. Bu da makbul bir şey değildir yani. Çünkü cemaat bir kısım daha namazda duruyor. Namazda dururken müezzin efendi oradan Kulhuvalah diyerekten başlıyor. Başlıyor ama o zavallı namazında ben hiç yapamam. Böyle bir ses olduğumu kesiliveririm ben. O da kesiliverecek tabi. Zorlanacak veyahut. Bunun için hafif sesle okuyup bitirmek daha doğru.

Ve ref'a esvâtiküm. Saflarınızı da yükseltmeyiniz.

Ve ikâmete hudûdiküm. Kabahat yapmışlar, ceza vurulacak, sopa vurulacak camide. Hayır, sakın ha, camide öyle bir şey olmaz. Suç icra edilmez.

Ve selle suyûfiküm. Kılıç çekmek. Bu da olmaz. Kılıçlar kınlarında duracak.

Ve't-tehîzû alâ ebvâbihe'l. Camilerinizin kapısında *matâhira*. Abdest almak için ibrikler bulundurunuz. Mesela su olmaz her camide, şadırvan olmaz. Binâenaleyh burada 5-10 tane ibrik suyu içlerinde dolu duracak. Siz bu caminin hadimi onu temin edecekler, birisi dışarıdan abdestsiz geldiği vakitte ondan istifade edip abdestini alıp camiye girecek. Bunu Çin memleketinin gezen bir seyyah tarif ediyor. Çin'deki camilerde, Çin Müslümanlarının camilerinde buna çok dikkat edilmiş, buraları belki daha soğuk, camilerin önlerine sıcak sulu havuzlar yapmışlar. Sıcak sular akıyor havuzlarından. Sular sıcacık, havlular asılı cami kenarında. Takunyaları öyle. Gelen misafir güzel sıcak suyu ile abdest alıyor. Havlusuyla da kuruluyor. Camide namazını kılıyor. Bize de Cenâb-ı Peygamberimiz'in emri. Onlar bu sözlerde onlar

intibak etmişler. Şimdi böyle yapalım da mümkün.

Ve cemmîrûhâ fi'l-cüma'ı. Cumaları da buhur yakılır camilerde. Koku. Koku yakılır da bu koku melekler, melekleri celbeder. Kokular, nasıl paratonerler yıldırımını çekiyor. Elektrikleri çekiyor. Televizyonlar vs. ondan haber alıyor. Bu kokular da melekleri çeker. Güzel kokuya meleklerde dayanamaz. Güzel kokuların olduğu yere, onlar da birbirine haberdar ederler. Nasıl bir arı gidiyor, bir bal bulduğu vakit de bütün arılar oraya üşüşüyor. Haber veriyorlar birbirlerine. Nereden, nasıl böyle haber verilir bilmiyoruz işte. Meleklerin de kendilerine göre haber, bir haber şeyleri var. Çabucak da bütün melekler orayı dolduruverirler böyle. Rahmet iner meleklerin olduğu yere diyor. Rahmeti İlahi tabii. Çok bol olur, çok iyi olur. Meçhul denilen bir ashâbı tabiinden bir muhaddis, işte bir muhacir rivayet ediyor.

جَلِيسُ الْمَسْجِدِ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: أَخٍ مُسْتَفَادٍ أَوْ
كَلِمَةٍ مُحْكَمَةٍ أَوْ رَحْمَةٍ مُنْتَظَرَةٍ

Celîsü'l-mescidi alâ selâsi hısâlin: Ahin müstefâdin, ev kelimetin muhkemetin, ev rahmetin müntezaratin.

Celîsü'l-mescidi alâ selâsi hısâlin. Mes-citte oturanlar üç büyük devletten birisinden faydalanırlar. Birisi,

Ahin müstefâdin. Bir kardeşin vardır ki, ya sen ondan istifade edersin, ya o senden istifade eder. Bir şeyler söyler.

Ev kelimetin muhkemetin. Yahut bir Kur'an okunur, onu dinlersin. Yahut bir vaaz, bir şey vardır, ondan istifade edersin.

Ev rahmetin müntezaratin. Hiçbir şey yoksa rahmet-i ilahiye vardır orada. Onu bekler. Camide oturmanın fazailerindendir.

Bu üç şey, camide oturmanın fazailerindendir.

جَنَانُ الْفِرْدَوْسِ أَرْبَعٌ: جَنَّتَانِ مِنْ ذَهَبٍ حَلِيَّتُهُمَا
وَأَنِيتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّتَانِ مِنْ فِضَّةٍ حَلِيَّتُهُمَا
وَأَنِيتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ
يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلَّا رِدَاءً [رِدَاءً] الْكِبْرِيَاءِ عَلَى
وَجْهِهِ فِي جَنَّةٍ عَدْنٍ؛ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَشْخَبُ مِنْ جَنَّةٍ
عَدْنٍ ثُمَّ تَصَدَّعُ بَعْدَ ذَلِكَ أَنْهَارًا

Cinânü'l-firdevsi erba'un: Cennetâni min zehebin hilyetühümâ ve âniyetühümâ ve mâ

fîhimâ, ve cennetâni min fiddatin hilyetühümâ ve âniyetühümâ ve mâ fîhimâ. Ve mâ beyne'l-kavmi ve beyne en yenzurû ilâ rabbihim illâ ridâe (ridâü) el-kibriyâi 'alâ vechihî fî cenneti 'adnin. Ve hâzihi'l-enhâru teşhabü min cenneti 'adnin, sümme tasadde'u ba'de zâlike enhâran.

Cinânü'l-firdevsi erba'un. Cennetler sekiz tanedir. Her birisinin ayrı ayrı adları vardır. Firdevs, güzel cennettir. Adn güzel cennettir. İsterken cenneti, cennet'ül firdevs ve cennet-ü adn ı isteyin. Bu dört tanedir diyor. *Cinânü'l-firdevsi erba'un.* Dört. Yani bir cennet, dört bölük cennet.

Cennetâni min zehebin. İki altından. *Hilyetühümâ ve âniyetühümâ.* İçinde neleri varsa, bütün ziynetleri hep altından. *Ve mâ fîhimâ.* Neler varsa işte, yatağı, yorganı, kapları, yiyecekleri, içecekleri her şeyleri hep altından. Sen diyeceksin ki dünyada altın haramdı ya? Ama dünyada haram. Çünkü altına dünyada ihtiyaç var. Ama orada makbul bir şey değil. Evlerinin duvarları da altından yapılacak. Bol. *Ve cennetâni min fiddatin.* Birisi de cennetin gümüşten. İçindeki her şeyi de gümüşten. Duvarından tut, döşemesinden, tavanından, her

yeri gümüştten. Bu kadar bol mu? Bu kadar bol. Allah'ın izniyle.

Ve mâ beyne'l-kavmi ve beyne en yen-zurû ilâ rabbihim Şimdi sen cennettesin. Gider oturursun köşkünde, konağında, karyolanda. Cenâb-ı Hakk'ı da görmek istiyorsun. Orada onunla senin aranda hiçbir engel yok. Oturduğun yerden yani ne bu duvar engel oluyor ne bir şey oluyor, altın, gümüş ne olursa olsun açık daima. Yani oturduğun yerden istediğin gibi görüyorsun. *İllâ ridâe (ridâü)'-kibriyâi.*

Ancak Cenâb-ı Hakk'ın büyüklük azameti-nin tesiriyle mani olur. Bundaki azamet yani. Şimdi güneşe bakmaya gözümüz yetmiyor. Az bir bakarsak daha göz gözlerimiz kamaşıyor, fazla bakamıyoruz. Bu Cenâb-ı Hakk'a bakmaya hangi göz tahammül edebilir. Hangi göz tahammül eder.

Alâ vechihî fî cenneti 'adnin. Ve hâzihi'l-enhâru ve teşhabü min cenneti 'adnin. Bütün sular, hepsi cenneti adn den çıkıyor. Bir su var, bir kısmı gayet beyaz, güzel su. Bir kısmı gayet süt. Hepsi bir ama tek bir. Süt, su, şarap, biri neydi? Bal. O dördü de bir kaynaktan çıkıyor. Aynı kaynak ama dörde bölünüyor. Birisi su,

birisi şarap, birisi bal, birisi süt. İstedğin o kadar da güzel ki. Kudretullah.

Sümme tasadde'u ba'de zâlike enhâran.
Ondan sonra diğer cennetlere dağılıyor. Çıkış, cenneti adnden. Ondan sonra diğer taraflara dağılıyor.

Bunu Bismillâhirrahmânirrahîm'deki Besmele-i Şerîfe'ye verdim. Besmele-i Şerîfe'deki mimlerdendir diyor çıkışları. Yani bütün nimetlerin başı Besmele-i Şerîfe. Otururken Besmele-i Şerîf'ten otur, kalkarken Besmele-i Şerîf'ten kalk, yerken Besmele-i Şerîf'ten ye, elinden gelirse her lokmada o Besmele-i Şerîf'len başla.

جِهَادُكُنَّ الْحَجُّ

Cihâdükünne'l-haccü.

Bir hadîs kaldı.

Cihâdükünne'l-haccü. Kadınlar demişler ki, Ya Resûlullah! Bak erkekler gidiyorlar muharebelere, çok sevap alıp dönüyorlar. Gazi oluyorlar, şehit oluyorlar işte. Çok mükâfatları var. E biz, kadınız diye alamıyoruz. Biz de istiyoruz.

Demiş ki: *cihâdükünne'l-haccü.* Sizin cihadınız hac. Hac demiş. Onun için gücünüz

yeterse hanımlarınızı götürün artık. Hanıma ne lazım demeyelim. Bu onun cihadıdır. O da orada bu sevabı alacak. Bu kalabalıktan o da istifade edecek. Haccın menafii çok büyük. Menafii çok büyük. Yalnız o gönlü Allah bize ih-san buyursun. Onun için avcı, kolayca avcı ol-muyor. Bir atıyorsun, sağa kaçmış. Bir atıyorsun, sola kaçmış. Bir atıyorsun, yuka-rıya kaçmıyor. Bir atıyorsun, aşağıya kaçmış. Vuramıyorsun bir türlü. Ama ata ata, bu kadar mahir olur ki tak diye vuruyor. Bu sefer gider-sin, bir şey yok. Bir daha gidersin, yine bir şey yok. Bir daha gidersin, yine bir şey yok. Git ama. Elbette bir gün tak diye sende vuracak-sın. Allah nasip etsin cümlemize.

Bunun için yalnız o gönülleri uyanık kulla-rından etsin Cenâb-ı Hak cümlemize. Oraya kuzu gibi gitmeli, kuzu gibi gelmeli. Öyle kavga, gürültü, sen çok yedin, ben az yedim, sen çok para verdin, ben az para verdim. Senin yerin güzeldi, benim yerim kötüydü diyerek-ten. Kavga, gürültü yapacaksan geç otur ye-rinde.

Şimdi, cehennem.

جَهَنَّمُ تُحِيطُ بِالدُّنْيَا وَالْجَنَّةِ مِنْ وَرَائِهَا فَلِذَلِكَ
صَارَ الصِّرَاطُ عَلَى جَهَنَّمَ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ

Cehennemü tühîtu bi'd-dünyâ, ve'l-cennetü min verâihâ. Felizâlike sâra's-sırâtu 'alâ cehenneme tarîkan ile'l-cenneti.

Cehennemü tühîtu bi'd-dünyâ. İhata etmiş. Dünyayı ihata etmiş cehennem. Yani şöyle bir yumruk, yahut bir karpuz desen, ortası dünya, etrafın üst kabuğu cehennem.

Ve'l-cennetü min verâihâ. Yahut bunu iki kabuklu diyelim, alt kabuğu cehennem, üst kabuğu cennet. İki kabuklu olunca. Cennette cehennemin üstünü ihata etmiş.

Felizâlike sâra's-sırâtu 'alâ cehenneme. Onun için sırat, cehennemin üzerine kuruldu ki cennette gitmek için oradan mecburiyet var. Tesbih çekiyoruz. 33 tanesi yukarıya. 33 tanesi düzde, 33 cenneti üste. Yani dünya inişli yokuşlu. Onların inişine de sabredeceksin, çıkışına da sabredeceksin, yüzüne de sabredeceksin, şükredeceksin ki cennete girebilesin.

Tarîkan ile'l-cenneti. Demek cennetteki cehennemin üzerine kurulan sırat, cennete giden yol. Cennetin yolu cehennemin üzerinden geçiyor. Demek ki herkes oradan geçecek. İyi

kötü. İyiler geçerken cehennem dedi ki, çabuk geç. Söndürecekisin beni. Yani onu söndüren bir şey var. Cehennemi söndüren, dünyanın sularını akıtsan sönmez. Söndüren, müminin gözünden akan Allah korkusundan yaş. Yani bunun için dayanamıyorum.

Allah hepinizi affetsin de o gözlerinden Allah korkusu için yaşlar akıtan kullarının arasında ilhak etsin bizi.

جَلَّالُ رَبِّي الرَّفِيعَ فَقَدْ بَلَغْتُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ آخِرُ
مَا تَكَلَّمَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَضَى

Celâlü rabbi'r-rafi'a fekad belleğtü an Enes'in kâle: Kâne âhiru mâ tekelleme bi-hi'n-nebiyyü sallallâhü aleyhi ve selleme, sümme kadâ.

Cenâb-ı Peygamber'in ahirete göçerken, mübarek saadetlerinden, süzülen söz, *Celâlü rabbi'r-rafi'a fekad belleğtü.*" Ya Rab! Senin bana vermiş olduğun Risalet peygamberliğini beni tebliğ ettim ümmetime. Diyelim, bi der. *Kâne âhiru mâ tekelleme bi-hi'n-nebiyyü sallallâhü aleyhi ve selleme.* En son ağzından, mübarek ağızlarından çıkan söz bu olmuş. On dan sonra, "sümme uriye fiye." Allahu Teâlâ'ya.

Şimdi, ha harflerine geldik. Ha harflerinin peşinde, inşallah bakalım, Allahu Teâlâ hacdan geldikten sonra mı nasip eder? O zamanlar onları da söylemeye çalışırız.

Şunu da okuyuvereyim yalnız.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَحَافِظُوا عَلَى الْعَصْرَيْنِ:

صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَصَلَاةٍ قَبْلَ غُرُوبِهَا

Hâfizû ‘ale’s-salevâti ve hâfizû ‘ale’l-asrayni: Salâtin kable tulû’i’ş-şemsi, ve salâtin kable ğurûbihâ.

Hâfizû ‘ale’s-salevâti. İki namaza. Hâfizû ‘ale’s-salevâti ve hâfizû ‘ale’l-asrayni. Beş vakit namazı muhafaza ediniz diyor Cenâb-ı Peygamber. Kur'an'da da var ya. Fakat ve hâfizû ‘ale’l-asrayni, iki asır. İki asır. Asrayni diyor iki asrı. Salâtin kable tulû’i’ş-şemsi. Birisi güneş doğmadan evvel olan vakit.

Ve salâtin kable ğurûbihâ. Güneş batmadan evvel olan vakit. Birisi ikindi vakti, birisi sabah vakti. Bu iki vakte çok dikkat edin.

Allah cümlemizi affetsin, tevfîkat-ı samedâniyesine mazhar etsin. Rıza-i İlâhi'sini kazanmaya çalışan bahtiyarların zümresine bizleri de ilhak eylesin.

Beraberce bir salât ü selâm okuyalım.

Allahümme salli salâten kâmileten ve selim selâmen tâmmen alâ seyyidînâ Muhammedin'illezî tenhallu bihi'l-ukâdu ve tenfericû bihi'l-kürâbü ve tukdâ bihi'l-havâicü ve tünâlü bihi'r-rağâibü ve hüsnü'l-havâtimi ve yüsteska'l-ğamâmü bi-vechihi'l-Kerîm. Ve alâ âlihî ve sahbihî fî-küllî lemhatin ve nefesin bi-adedi külli ma'lûmin lek.

Medine ile Mekke-i mükerreme'deki vazife ayrı. Medine-i münevvereye gidiyoruz.

Orası çok edep yeridir. Orada bütün zikrin salavât-ı selâmdan ibaret olması lazım. Orada başka zikirlerle meşgul olmaktansa bütün zikrini insan salavât-ı şerifelere tahsis edip daima salavât-ı şerife okumak suretiyle Cenâb-ı Peygamberin ruhunu yükseltmek, tazim etmek, bu en büyük kıymettir. Orada hepimizin kusurları çok işte. İnşallah o hedefi vuran kulların arasına Cenâb-ı Hak bize de kabul eder. Orada konuşmayı bırakmak lazım. Zevk-i ve sefayı bırakmak lazım. Mescitten de çıkmaması lazım elinden gelirse insanın. Keşke Cenâb-ı Hakk bize orada itikâf nasip etse bizlere de hiç olmazsa on günlük böyle Cenâb-ı Peygamber'in evine misafir olup O'nun huzurunda oruçlar tutup itikâflarımızı yapabilmek nasip etsin. Onun

için çok güzel dualar tertip etmişler. Bu tertip edenlerden Allah cümlesinden razı olsun. Bir Arabi geliyor. Cahil adam.

Huzur-u Resûlullah'da duruyor.

يَا خَيْرَ مَنْ دُفِنَتْ فِي الْقَاعِ أَعْظُمُهُ

"Ya hayra men dufinet fi'l kâi a'zamuhu" diyor. Ya hayra men dufinet fi'l kâi a'zamuhu. Ey şu yerlerin üstüne günlerinin en yükseği. Zavallı Arap, Arabic. Yani kendisini hiç kıymet vermediğimiz bir adam. Bunu da okuyun orada diyor. O adamın ruhuna çağrılıyor. Orayı da yazmışlar bunun böyle şeyle, baskılı bir yazıyla yazmışlar. Öyle orada durur ki bilmeyenler de oradan baksın da direklerde yazılı. Peygamber sallallahu aleyhi vessellem'in önündeki direklerde.

Cenâb-ı Hak bizi de affetsin. Bizi de affetsin inşallah. Tevfîkat-ı samedâniyesine mazhar olan ve O'nun rızasını kazanmaya çalışan kullarının arasına cümlemizi ilhak eylesin.

Tabi dünyada bulunduğumuz müddetçe ihtiyaçlarımız var. Yiyeceğiz, içeceğiz, yatacağız ve uyuyacağız. Fakat bu zaruret kadar dünyaya çalışmalı. Geri kalanını da Allah Teala'nın emirlerine imtisal, bu dünyaya çalışırsan da

kimsenin hukukuna tecavüz etmemek, kimse-
nin hakkına tecavüz etmemek, kimseyi kırıp in-
citmemek en büyük vazifelerden biridir. Birini
hor görür insan. Bilgisi yok, üstünde çamaşırı
da yok mesela, bir adam. Bu da adam mı denir.
Ama Allah'ın kuludur. Sakın şaşırma. Allah'ın
kuludur. Onu yaratan Allah öyle yaratmıştır.
Bunda sürülerle hikmetler vardır. Sen de ona
bak. Seni de öyle yaratsaydı ne yapardın sen?
Hiçbir şey yapamazdın. Binaenaleyh o Allah'ın
yarattığı kulu katiyyen hâkir görme. En büyük
günah Allah'ın yarattığı bir kulu hâkir görmek-
tir. Buna bir acı söz söylemenin ne kadar vebali
olduğunu her insan bilse ağzına kilit vurur da
açmaz bir daha.

el-Fatiha.

Mehmet Zahid KOTKU

İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis
Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

